

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmalarına dair Anlaşmanın tasdiki hakkında kanun lâiyhası ve Dışişleri ve Ulaştırma komisyonları raporları (1/670)

T. C.

Başvekâlet

24 . VIII . 1953

Muâmelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/2637, 6 - 2483

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmalarına dair anlaşmanın tasdiki hakkında Dışişleri Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 25 . VII . 1953 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun lâiyhasının esbabı mucibe ve ilişiğiyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

ESBABI MUCIBE

Hükümetimizin de katılmasıyla Şikago'da 7 Aralık 1944 tarihinde imzalanan ve Büyük Millet Meclisi tarafından 4749 sayılı Kanunla 5 Haziran 1945 tarihinde tasdik edilen Milletlerarası Sivil Havacılık Sözleşmesi hükümleri dâhilinde Cumhuriyet Hükümeti 12 Şubat 1946 günü Büyük Britanya Kırallığı ve Amerika Birleşik Devletleri ile birer Hava Anlaşması yapmış ve bu anlaşmalar Büyük Millet Meclisince 13 Mayıs 1946 tarihinde tasdik edilmiştir. Keza Hükümetimizle İsveç Kırallığı Hükümeti arasında 26 Haziran 1946, Fransa Hükümeti ile 12 Ekim 1946, Çekoslovakya Hükümeti ile 5 Mart 1947, Holânda Hükümeti ile 19 Mart 1947, Danimarka Hükümeti ile 30 Haziran 1947, Irak Hükümeti ile 30 Haziran 1947, Yunanistan Hükümeti ile 22 Temmuz 1947, Lübnan Hükümeti ile 16 Eylül 1947, Haşimî Ürdün Hükümeti ile 7 Mayıs 1948, Norveç Hükümeti ile 20 Mayıs 1948, İsviçre Hükümeti ile 16 Şubat 1949, Suriye Hükümeti ile 6 Temmuz 1949, İtalya Hükümeti ile 25 Kasım 1949, Mısır Hükümeti ile 12 Nisan 1950, Brezilya Hükümeti ile 21 Eylül 1950 ve İsrail Hükümeti ile 5 Şubat 1951 de bu yolda birer anlaşma akit ve imza edilmiştir.

Bu anlaşmalar sırasıyla aşağıdaki tarihlerde Büyük Millet Meclisince tasdik edilmiştir :

(İsveç ile anlaşma : (16 Eylül 1946, Kanun No. 4954), (Fransa ile anlaşma : 21 Şubat 1947, Kanun No. 5028), (Halânda ile anlaşma : 18 Haziran 1947, Kanun No. 5111), (Çekoslovakya ile anlaşma : 18 Haziran 1947, Kanun No. 5110), (Danimarka ile anlaşma : 9 Şubat 1948, Kanun No. 5172), (Irak ile anlaşma : 9 Şubat 1948, Kanun No. 5173), (Yunanistan ile anlaşma : 9 Şubat 1948 Kanun No. 5171), (Lübnan ile anlaşma : 9 Şubat 1948, Kanun No. 5174), (Ürdün ile anlaşma 10 Ocak 1949, Kanun No. 5303), (Norveç ile Anlaşma : 10 Ocak 1949, Kanun No. 5302), (İsviçre ile Anlaşma : 24 Mayıs 1949, Kanun No. 5396), (Suriye ile Anlaşma : 12. Aralık 1949, Kanun No. 5455), (İtalya ile Anlaşma : 6 Şubat 1950, Kanun No. 5525), (Mısır ile Anlaşma : 26 Mart 1951, Kanun No. 5756), (Brezilya ile Anlaşma : 28 Mayıs, 1951, Kanun No. 5779).

Bu iki taraflı anlaşmaların Yüksek Meclise sunulmaları sırasında da arzolunduğu üzere Şikago'da kurulan sistemin memnuniyet verici bir şekilde işlemesi, hava yolundan birbirine bağlı üye devletler arasında yapılacak iki taraflı anlaşmalar akdine vabestedir. Cumhuriyet Hükümeti bugüne kadar akdettiği anlaşmalardan başka diğer devletlerle de faydalı ve gerekli anlaşmalar yapılmasına çalışmaktadır. Bu arada, 26 Şubat 1953 tarihinde Ankara'da imzalanan Türk - Yugoslav Ticaret Anlaşmasına ek mektupta, iki memleket arasında hava ulaştırma servislerinin tesisi için bir Hava Ulaştırma Anlaşması akdi derpiş edilmişti. Bu kere Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti Hükümetinin Anlaşma akdine mütedair teklifi üzerine 24 Mart 1953 tarihinde başlayan müzakereler sona ermiş ve her iki Tarafın üzerinde mutabık kaldıkları Anlaşma metni 16 Nisan 1953 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır.

Bu Anlaşma Beynelmül Şikago Anlaşması esaslarından mülhem olduğu cihetle aynı mevzu-daki diğer Anlaşmalarımıza uymaktadır. Hava seferlerinin Doğu ve Batı memleketleriyle yurdu-muz arasında gün geçtikçe adedçe çoğalması keyfiyeti muvasalanın sıklaşmasını ve süratlenmesini temin suretiyle, mezkûr memleketlerle Türkiye arasında ekonomik ve sosyal bağları kuvvetlendir-mek ve geliştirmek gayesinin tahakkukuna yardım etmekte olduğundan Yugoslavya ile imzaladı-ğımız bu Anlaşmanın ehemmiyeti aşikârdır.

Bu kere tasdikâ sunulan işbu Anlaşma ile Türk uçaklarının Türkiye'den Yugoslavya'ya ve Yugoslav uçaklarının da Yugoslavya'dan Türkiye'ye ve Protokolde tasrih edildiği veçhile iki sene sonra, yani bunu yapmaya maddeten imkân hâsıl olunca, karşılıklı olarak daha ileri memle-ketlere gitmeleri sağlanmıştır. Âkîd Taraflar, icabederse bu hakkı mezkûr vâdeden önce de, bu mevzuda mütekaddim bir Anlaşma ile birbirlerine bahşedeceklerdir. Her iki memleket uçak-ları kabul olunan hatlar üzerinde milletlerarası yolcu, yük ve posta almak ve boşaltmak hakkı-nı haizdirler. Ancak her iki memleket uçaklarına diğer memleket ülkesi üzerindeki noktalar arasında kabotaj yapmak hakkı bittabi tanınmamaktadır.

Anlaşma ile Eki ve Protokolünün tefsir ve tatbiki hususunda Âkîd Tarafların müzakere ile halledemeyecekleri husular, iki Tarafın tâyin edeceği bir hakeme havale olunacaktır.

Bunlardan başka, Anlaşma Protokolüne dercolunan bâzı hükümlerle, Âkîd Tarafların bahis mevzuu servislerin işletilmesinde unumi mümessilliklerini mütekabilen deruhde etmek hakkını millî teşebbüsleri için muhafaza edecekleri ve Türk teşebbüsleri servislere başladıkları anda, Yugoslavya'daki yakıt ve makine yağları fiyatları, aynı maddelerin Türkiye'deki fiyatlarına nispetle hissedilir derecede bir fark arzederse, gerek fiyatları ayarlamak ve gerek aynen takas suretiyle bir ödeme şekli temin etmek üzere, Âkîd Tarafların salâhiyettar makamları arasında bir anlaşma akdedileceği gibi millî menfaatlerimizin himayesi için, badema bu mevzuda akde-dilecek olan mümasil anlaşmalara da derci şayanı temenni olan bâzı faydalı yenilikler derpiş edil-miştir.

Yukarda bahis mevzuu edilen Anlaşma ile Eki ve Protokolünün mevcut esasların Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtı ahkâmına ve memleketimizin menfaatlerine uygun ve Yugoslavya ile aramızdaki sivil havacılık münasebetlerini düzenliyecek mahiyette bulunduğu mütalâa edilmek-tedir.

Bu düşünce ile Anlaşma ile Eki ve Protokolünün tasdik edilmesi için ilişik kanun lâyihası ha-zırlandı.

Dışışleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Dışışleri Komisyonu

Esas No. 1/670

Karar No.. 13

11. I. 1954

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmalarına dair Anlaşmanın tasdiki hakkında kanun lâyihası, Dışışleri ve Ulaştırma vekâletleri temsilcileri hazır oldukları halde komisyonumuzda incelendi.

Hükümetimizin de katılmasıyla Şikago'da 7 Aralık 1944 tarihinde imzalanan ve Büyük Millet Meclisi tarafından 4749 sayılı Kanunla 5 Haziran 1945 tarihinde tasdik edilen Milletlerarası Sivil Havacılık Sözleşmesi hükümleri dâhilinde şimdiye kadar 18 memleklele birer hava anlaşması yapılmış ve anlaşmalar muhtelif tarihlerde Büyük Millet Meclisince tasdik edilmiştir.

Şikago'da kurulan sistemin iyi bir şekilde işlemesi ve anlaşma yaptığımız memleketlerle olan hava ulaştırma münasebetleri Türkiye ile bu memleketler arasında ekonomik ve sosyal bağları kuvvetlendirme ve geliştirme hususunda yardım sağlamış olduğundan Yugoslavya ile mutabık kalınan bu anlaşma da aynı menfaatleri temin edecektir.

Milletlerarası Sivil Havacılık teşkilâtı hü-

kümlerine ve memleketimizin menfaatlerine uygun olan bu tasarı komisyonumuzca ittifakla ve aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Ulaştırma Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Dışışleri Komisyonu Reisi Bu rapor Sözcüsü
Samsun Denizli

F. Kesim

A. Çobanoğlu

Ankara

Aydın

Bursa

S. Kurtbek

N. Gedik

H. Köymen

Çorum

Erzurum

Saip Özer

B. Dülger

İmzada bulunamadı

Hatay

İzmir

A. Melek

C. Baban

İzmir

İzmir

Vasfi Menteg

Cemal Tunca

İmzada bulunamadı

İmzada bulunamadı

Manaisa

Manisa

S. Ağaoğlu

A. Karaosmanoğlu

Mardin

Trabzon

K. Türkoğlu

Hasan Saka

İmzada bulunamadı

Ulaştırma Komisyonu Raporu

T. B. M. M.

Ulaştırma Komisyonu

Esas No : 1/670

Karar No : 5

27 . I . 1954

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti Hükümeti arasında hava ulaştırmalarına dair Anlaşmanın tasdiki hakkındaki kanun lâyihası, Devlet Hava yolları Umum Müdürü hazır bulunduğu halde komisyonumuzda tetkik edildi.

Buna benzer anlaşmaların memleketimiz havalalarında uçak geçiren bütün memleketlerle yapılmış olduğu ve bu gibi anlaşmalarda dai-

ma müteakabiliyet esaslarının gözetildiği öğrenilmiştir.

Esasen Şikago'da 7 . XII . 1944 te tanzim edilen Beynelmîel Sivil Havacılık Sözleşmesine imza koymuş bulunuyoruz. Bu Sözleşme 4749 sayılı Kanunla kanunlaştırılmıştır.

Bugün bu kanun gereğince zaten Yugoslavya ile memleketimiz arasında hava seferleri başlamış bulunmaktadır. Bu lâyiha ise 4749 sayılı

Kanunun çizdiği çerçeveye içerisinde Türkiye ve Yugoslavya Hükümetleri arasında yapılan Anlaşmanın tasdikına dairdir. Lâyihanın memleketimiz menfaatine uygun olduğu kanaati hâsıl olduğundan kanun lâyihası komisyonumuzca da aynen ve ittifakla kabul olunmuştur.

Yüksek Reisliğe arz olunur.

Ulaştırma Ko. Reisi

Samsun

Naci Berkman

Kâtip

Sivas

İbrahim Duygun

İmzada bulunamadı

Sözcü

Urfa

N. Ağanal

Antalya

İbrahim Subaşı

İmzada bulunamadı

Balıkesir

M. İştin

Bilecik

K. M. Kurkut

Bitlis

S. İnan

Giresun

T. İnanç

Çanakkale

İ. Karasioğlu

Balıkesir

A. Kalıpsızoğlu

Bitlis

N. Barut

Çankırı

Söz hakkım mahfuzdur.

K. Arar

Malatya

Lûtfi Sayman

İmzada bulunamadı

Tekirdağ

H. Bingül

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmalarına dair Anlaşmanın tasdikı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti Hükümeti arasında 16 Nisan 1953 tarihinde Ankara'da akit ve imza edilmiş olan « Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti Hükümeti arasında Hava Ulaştırmalarına dair Anlaşma ile ek Protokolü » tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde mecraya girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Vekiller Heyeti yürütür.

Başvekil Devlet Vekili Devlet Vekili
A. Menderes *C. Yardımcı*

Adalet Vekili

O. Ş. Çiçekdağ

İçişleri Vekili

E. Menderes

Maliye Vekili

H. Polatkan

Bayındırlık Vekili

K. Zeytinoğlu

Sa. ve So. Y. Vekili

Tarım Vekili

N. Ökmen

Çalışma Vekili

H. Erkmen

Millî Savunma Vekili

K. Yılmaz

Dışişleri Vekili

F. Köprülü

Millî Eğitim Vekili

R. S. Burçak

Eko. ve Ticaret Vekili

F. Çelikkbaş

G. ve Tekel Vekili

E. Kalafat

Ulaştırma Vekili

Y. Üresin

İşletmeler Vekili

S. Yırcalı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE YUGOSLAVYA FEDERATİF HALK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA HAVA ULAŞTIRMALARINA DAİR ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti Hükümeti Aralarında Hava Ulaştırılmalarına dair bir Anlaşma akdi arzusuyla usulü dairesinde gerekli salâhiyetle mücehhez mümessiller tâyin etmişler ve bunlar, aşağıdaki hükümler üzerinde mutabık kalmışlardır :

Madde — 1.

Âkîd Taraflar ilişik Ekte zikredilen muntazam hava servislerinin ihdası için işbu Ekte belirtilen hakları karşılıklı olarak ve müteakibiyyet esasları dâhilinde birbirlerine bahşederler.

Madde — 2.

1. Her Âkîd Taraf, Ekte tasrih edilmiş olan hatların işletilmesi için, bir veya birkaç hava ulaştırma teşebbüsü tâyin edecektir.

Âkîd Tarafların salâhiyettar havacılık makamları, mütaakıp 2 nci fıkra ve 8 nci madde hükümleri mahfuz kalmak şartıyla ,tâyin edilmiş olan teşebbüs veya teşebbüslere işletme müsaadesini geciktirmeden vereceklerdir.

2. Bununla beraber, tâyin edilmiş olan teşebbüs veya teşebbüsler, kararlaştırılmış olan seferlerine müsaade edilmeden önce, işletme müsaadesini vermeye salâhiyettar havacılık makamı tarafından umumiyetle tatbik edilen kanun ve nizamlarca vaz'edilmiş olan şartları haiz olduklarını, bu makâm nezdinde ispata davet olunabilirler.

Madde — 3.

Tâyin edilmiş olan teşebbüsler, kararlaştırılan servisleri işletirken, işletmenin iktisadi, salim ve müsavi bir tarzda inkişafını sağlamak maksadiyle karşılıklı menfaatlerini göz önünde tutacaklardır.

Madde — 4.

Tarifeler, işletmenin iktisadi icapları, normal bir kâr ve kararlaştırılan servislerin hususiyetleri göz önünde tutularak mâkul nispetler dairesinde tesbit edilecektir. Mezkûr tarifelerin tesbitinde, bu sahada Milletlerarası Sivil Havacılığı tanzim eden prensipler de aynı zamanda nazarı itibara alınacaktır.

Tâyin edilmiş olan teşebbüsler arasında, ücret ve sefer tarifelerine mütaallik olmak üzere, yapılacak anlaşmalar, evvelâ Âkîd Tarafların Havacılık makamlarının tasvibine sunulacaktır. Bu teşebbüsler, aralarında bir anlaşmaya varamadıkları takdirde, kendi Havacılık makamlarına müracaat edeceklerdir. Bu makamlar, 30 gün içinde bir hal çaresi bulmaya çalışacaklardır. Bu müddet zarfında mevcut ücret ve sefer tarifeleri meriyette kalacaktır.

Madde — 5.

1. Âkîd Taraflardan her biri, hava alanlarından ve sair teknik tesisatından faydalanması karşılığı olarak, diğer Âkîd Tarafın tâyin ettiği teşebbüs veya teşebbüslerinden alınacak harç ve resimlerin, Milletlerarası mümasil hava servisleri işleten kendi hava ulaştırma teşebbüslerinden tahsil edilen harç ve resimlerden daha fazla olmayacağını kabul eder.

2. Bir Âkîd Tarafın ülkesine, diğer Âkîd Tarafa tâyin edilmiş olan teşebbüs veya teşebbüsler tarafından veya bu teşebbüsler hesabına ve munhasıran kendi uçaklarında kullanılmak üzere ithal edilen yakıtlar, makina yağları, yedek parçalar ve normal teçhizat gümrük resimleri, muayene ücreti ve sair millî harç ve resimler hususunda, beynelmîlî servislerde çalışan millî teşebbüs-

lere veyahut en ziyade müsaadeye mazhar millet teşebbüslerine tatbik olunan muameleden müstefit olacaklardır.

3. Bir Âkîd Tarafca tâyin edilen teşebbüs veya teşebbüsler tarafından kararlaştırılmış olan servislerde kullanılan uçaklar, yakıtlar ve makina yağları, yedek parçalar, normal teçhizat ve bu uçaklar içinde bulunan kumanya, bu maddeler diğer Âkîd Taraf ülkesi üzerindeki uçuşlarda istimal veya istihlâk edilseler dahi, mezkûr ülke üzerinde gümrük resminden, muayene ücreti ve sair millî harç ve resimlerden muaf tutulacaklardır.

4. Yukardaki 3 ncü fıkrada mezkûr muafiyetlerden istifade eden maddeler Âkîd Tarafın Gümrük Makamlarının müsaadesi olmadıkça, bu Âkîd Tarafın ülkesi üzerine çıkarılamaz. Mevzuubahs maddeler, uğraklarda bulunulma esnasında mezkûr makamların kontroluna tâbi tutulacaklar bizcede, bunların teknik sebepler dolayısıyla kullanılmasına mâni olunmıyacaktır.

Madde — 6.

Âkîd Taraflardan biri tarafından, kararlaştırılan servislerin işletilmesi için verilmiş olan veya muteber sayılan seyrüsefere elverişlilik sertifikaları ve lisanslar, diğer Âkîd Tarafca da muteber addolunacaktır. Bununla beraber, Âkîd Taraflardan her biri, kendi tebaasına, diğer bir devlet tarafından verilmiş olan uçuşa elverişlilik bröveleri ve lisansları, kendi ülkesi üzerinde yapılacak uçuşlar için muteber addetmemek hakkını muhafaza eder.

Madde — 7.

1. Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde, milletlerarası hava seferlerine tahsis edilmiş uçakların bu ülkeye giriş, kalış ve çıkışlarını veya bu uçakların bu ülke topraklarında ve üzerinde kullanılmalarını tanzim eden kanun ve nizamnameler, diğer Âkîd Tarafca tâyin edilen teşebbüs veya teşebbüslere de tatbik edilecektir.

Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde cari olup, muhaceret, pasaport, gümrük ve karantina hususlarında yolcu, mürettebat, posta ve ticaret eşyasının giriş, kalış ve çıkışını nizamlayan muhtelif kontrol formalitelerine mütedair kanun ve nizamnameler, adı geçen ülke hudutları içinde buldukları müddetçe, diğer Âkîd Tarafca tâyin edilmiş olan teşebbüs veya teşebbüslere ait uçaklar tarafından nakledilen yolculara, mürettebata, posta ve ticaret eşyasına da tatbik edilecektir.

3. Her Âkîd Devlet, hava servisleri tarafından kendi ülkesi içinde takib edilmesi gereken yolu ve keza bu servisler tarafından kullanılabilir olan hava limanlarını tâyin edebilir.

Madde — 8.

Her Âkîd Taraf, diğer Âkîd Tarafca tâyin edilmiş olan teşebbüs veya teşebbüslerin mülkiyetinin mühim bir kısmının ve fiilî kontrolünün Âkîd Taraflardan birinin veya diğerinin veya tebaalarının elinde bulunduğu hakkında delil sahibi olmadığı veya bu teşebbüslerin işbu Anlaşmadan mütevellit mükellefiyetlere riayet etmediği hallerde, işletme müsaadesi vermekten imtina etmek veya bu maddeyi geri almak hakkını muhafaza eder.

Yolcuların emniyetini sağlamak veya kanun ve nizamnamelerin ayrıca ihlâlini önlemek maksadıyla ulaştırmanın men'inde zaruret bulunduğu haller müstesna, bu hak ancak diğer Âkîd Taraf ile önceden yapılacak istişareden sonra kullanılacaktır.

Madde — 9.

1. Her Âkîd Taraf diğer Âkîd Tarafın tehlikede bulunan uçaklarına, kendi ülkesi üzerinde salâhiyetli servisleri vasıtasıyla yardımda bulunmayı taahhüt eder.

2. Bir Âkîd Taraf uçağının, diğer Âkîd Tarafın ülkesi üzerinde, ölüme, ağır yaralanmalara veya uçakta ciddî hasarlara sebebiyet veren bir kazaya uğraması halinde, ülkesi üzerinde kaza-

nın vukubulduğu Âkîd Taraf, kazanın vukubuluş şartları hakkında bir tahkikat açacaktır. Bu uçağın ait olduğu Âkîd Tarafa, yasak bölgelere mütedair hükümler mahfuz kalmak şartıyla, tahkikatta hazır bulunmak üzere müşahitler göndermesine izin verilecektir.

Tahkikatı yapan Âkîd Taraf, tahkikatın rapor ve neticelerini diğer Âkîd Tarafa bildirecektir.

Madde — 10.

Âkîd Taraflarca tâyin edilmiş teşebbüslere ait olup, kararlaştırılmış servislere tahsis olunan her uçak, aşağıdaki evrakı hâmil olacaktır :

- a) Tescil vesikası;
  - b) Seyrüsefere elverişlilik sertifikası;
  - c) Mürettebattan her birinin gerekli lisansları
  - d) Borda jurnalı;
  - e) Radyokomünikasyon cihazı lisansı;
  - f) Yolcuların isimlerini muhtevi liste;
  - g) Yük manifestosu ve teferrüatlı beyannamesi; ve
  - h) İcabediyorsa, bâzı nevi eşyanın hava yolu ile nakli için gerekli hususi müsaadename.
- Bu vesikalar, beynelmilel hava seyrüseferi için tesbit edilmiş olan vesikalara uygun olacaktır.

Madde — 11.

1. Her Âkîd Taraf, işbu Anlaşmada, uygun olacağı tecrübe ile anlaşılan her hangi bir tadili yapmak üzere istişarede bulunmayı her zaman isteyebilir.

2. Âkîd Taraflardan biri veya diğeri, ekin her hangi bir hükmünü değiştirmeyi veya tamamlamayı lüzumlu addederse, her iki Âkîd Taraf havacılık makamları aralarında uyuşarak, böyle bir tadile veya ilâveye tevessül edebilirler. Bu suretle kararlaştırılan her tadil veya ilâve, diplomatik nota teatisi suretiyle teyit edildikten sonra mer'iyete girecektir.

3. Âkîd Taraflar Havacılık makamları, işbu Anlaşma ve Ekinde tesbit edilen prensiplerin memnuniyet verici bir şekilde tatbik ve icrasının sağlandığından emin olmak için sıkı bir iş birliği zibniyetiyle zaman zaman istişarelerde bulunacaklardır.

Madde — 12.

Âkîd Taraflar arasında, bu anlaşmanın ve Ekinin tefsir ve tatbikından doğan, talep tarihinden itibaren üç ay içinde doğrudan doğruya iki Âkîd Taraf arasında halledilemeyen her anlaşmazlık, diplomatik müzakereler neticesinde teşekkül edecek olan bir hakem mahkemesinin istişari reyine arz edilecektir.

Her Âkîd, Taraf, hakem mahkemesinin masraflarını yarı yarıya deruhde edecektir.

Madde — 13.

İşbu Anlaşmanın ve Ekinin tatbikında aşağıda zikri geçen tâbirler şu mânaları ifade ederler :

1. «Ülke» - Mevzuubahis devletin hâkimiyetine tâbi olan arazi ve karasuları;
2. «Hava servisi» - Umumi yolcu, kurye ve yük nakline tahsis edilmiş bir uçak ile temin edilen muntazam hava servisi;
3. «Milletlerarası hava servisi» - Birçok devletlerin ülkesi üzerinden işliyen her hava servisi;
4. «Hava ulaştırma teşebbüsü» - Milletlerarası bir hava servisi arzeden veya işleten her teşebbüs; ve
5. «Havacılık makamı» -
  - a) Türkiye için : Ulaştırma Vekâleti
  - b) Yugoslavya için : Sivil Havacılık Umum Müdürlüğü.

Bu teşekküller yerine, bilâhara, bunların halihazır vazifelerini deruhde etmek üzere yetkilen-
dirilecek olan her hangi bir teşekkül veya şahıs ikame edilebilir.

Madde — 14.

Kabotaj şeklindeki hava nakliyatı, münhasıran Âkîd Tarafların millî hava ulaştırma teşebbüs-
lerine tahsis olunacaktır.

Madde — 15.

Her Âkîd Taraf, işbu anlaşmayı feshetmek kararını, her zaman diğer Âkîd Tarafa ihbar edebi-
lir. Mezkûr Anlaşma, ihbarın diğer Âkîd Tarafca alınması gününden on iki ay sonra sona erer,
meğer ki, bu müddet zarfında iki Taraf arasında, hâsıl olacak mutabakata tevfikân vâkı ihbar ip-
tal oluna.

Madde — 16.

Âkîd Taraflar, beynelmîl taahhütleri bunu icabettirdiği nispette, işbu Anlaşma ile Ekini,
Protokolu ve bunlardan mütevellit mukaveleleri ve yapılabilecek tadilâtı, keza muhtemel fesih
keyfiyetini, Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilâtına bildireceklerdir.

Madde — 17.

İşbu Anlaşma, Âkîd Tarafların, kendi Teşkilâtı Esasiye kaidelerine göre tasdik veya tasvip
formalitetlerinin, her biri tarafından ikmal edildiği hususunu nota teatisi suretiyle yekdiğerine bil-
dirdikleri gün meriyete girecektir.

Yukardakileri tasdikan, hükümetleri tarafından usulü dairesinde salâhiyetle mücehhez kılın-
mış olan murahhaslar, işbu Anlaşmayı imzalamışlardır.

Ankara'da, 16 Nisan 1953 tarihinde, Fransızca olarak iki nüsha halinde yapılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına
(İmza)

Yugoslavya Federatif
Halk Cumhuriyeti adına
(İmza)

Ek

Kısım : I

Tâyin edilmiş olan Türk teşebbüs veya teşebbüsleri aşağıda gösterilen muntazam seferli hava
hattını işletebileceklerdir :

Ankara - İstanbul - Selânik (veya Atina) Üsküp - Belgrad hattı ve Avrupa'da her iki istikamet-
teki temadisi.

Mezkûr teşebbüsler bu hattı işletirken :

a) Yugoslav topraklarında Türkiye'den ve diğer her hangi bir memleket toprağından yükletil-
miş yolcu, posta müraselâtı ve ticaret eşyası boşaltmak,

b) Yugoslav topraklarından Türkiye'ye ve diğer her hangi bir memlekete götürülmek üzere yol-
cu, posta müraselâtı ve ticaret eşyası yüklemek hakkını haiz olacaklardır.

Kısım : II

Tâyin edilmiş olan Yugoslav teşebbüsü, aşağıda gösterilen muntazam seferli hava hattını işle-
tebilecektir.

Belgrad - Üsküp - Selânik (veya Atina) - İstanbul - Ankara hattı ve Asya'da her iki istikamet-
teki temadisi.

Mezkûr teşebbüs bu hattı işletirken :

- a) Türk topraklarına, Yugoslavya'dan ve diğer her hangi bir memleketten yükletilmiş yolcu
posta müraselâti ve ticaret eşyasını boşaltmak,
- b) Türk topraklarından, Yugoslavya ve diğer her hangi bir memlekete götürülmek üzere yol-
cu, posta müraselâti ve ticaret eşyası yüklemek, hakkını haiz olacaktır.

Kısım : III

İki Âkîd Tarafın salâhiyettar havacılık makamları, karşılıklı servislerinin işletmeye açılmasın-
dan en az on beş gün önce :

Bu işletme için derpiş edilen uçucu personelin listesini, kullanılacak uçakların tip ve markala-
rını, bütün uğrakları da ihtiva etmek üzere sefer tarifesini ve kararlaştırılan servislerin işletilme-
sinin intizam ve emniyeti için faydeli olabilecek sair bütün hususları mütakabilen birbirlerine bil-
direceklerdir.

Mezkûr makamlar, muhtemel bütün değişiklikleri de aynı şekilde birbirlerine bildireceklerdir.

PROTOKOL

Türkiye Cumhuriyeti ile Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti arasında, Hava Ulaştır-
malarına dair bugünkü tarihli, Anlaşmanın imzası sırasında, iki Âkîd Taraf mümessilleri aşa-
ğıdaki noktalar üzerinde mutabık kalmışlardır :

1. Âkîd Taraflar, havacılık teşebbüslerinin halihazır inkişaflarının yakın bir istikbalde,
Ekin ilk iki kısmında derpiş edilen hatlar temadilerinin bilfiil kullanılmasını zaruri kılabilicee-
ğini nazarı itibara alarak, bir taraftan Avrupa'ya, diğer taraftan Asya'ya doğru olarak tasrih
edilmiş olan mezkûr temdit hakkını iki sene sonra birbirlerine bahsetmek hususunda anlaşmışlar-
dır.

Diğer taraftan, Âkîd Taraflar bu hakkı mezkûr vâdeden önce de bu mevzuda mütakaddim
bir Anlaşma ile birbirlerine bahsedebilirler.

2. Âkîd Taraflar, bahis mevzuu teşebbüslerin işletilmesinde, kara yardımı hizmetlerini ve
umumi mümessilliklerini mütakabilen deruhde etmek hakkını millî teşebbüsleri için muhafaza
ederler.

3. Anlaşmada zikredilmemiş olan hususi uçuşlara gelince, Âkîd Taraflar, bu uçuşların ken-
di toprakları üzerinde, gerek bu ülkelere müteveccih olarak, gerekse transit olarak inişli veya
inişsiz, icrası için lâzımgelen müsaadeleri birbirlerine vereceklerdir.

Bu uçuşları yapan uçaklar, teknik inişler yapmak imkânından istifade edeceklerdir.

4. Şurası mukarrerdir ki, eğer Tütük teşebbüsleri Ekte gösterilen servislere başladıkları an-
da, Yugoslavya'daki yakıt ve makine yağları fiyatları, aynı maddelerin Türkiye'deki fiyatlarına
nispetle hissedilir derecede bir fark arzederse, gerek fiyatları ayarlamak, gerekse aynen takas
suretiyle bir ödeme şekli temin etmek üzere, Âkîd Tarafların salâhiyettar makamları arasında
bir anlaşma akdedilecektir.

Bu fiyatlar meselesi hususi uçuşlar için, aynı şekilde, mümkün olur olmaz halledilecektir.
Ankara'da 16 Nisan 1953 tarihinde Fransızca olarak iki nüsha halinde yapılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına
(İmza)

Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti
Hükümeti adına
(İmza)